

2018

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI NİKSAR İLÇE RAPORU

OKA

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

HAZIRLAYANLAR:

Mehlika DİCLE

Emrah ORAL

Hayrul ŞEN

İçindekiler

1. İLÇE KÜNYESİ	3
2. GİRİŞ	3
2.1. İlçe Tarihi.....	3
2.2. Coğrafi Konum.....	3
3. SOSYAL YAPI.....	4
3.1. Nüfus	4
3.2. Eğitim	4
3.3. Sağlık.....	5
4. İKTİSADİ YAPI.....	5
4.1. Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık:.....	5
4.2. Sanayi	6
4.3. Turizm	6
5. ALT YAPI.....	7
6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ.....	7
7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	7
8. KAYNAKÇA	8

1. İLÇE KÜNYESİ

İLÇE ADI	NİKSAR
BAĞLI OLDUĞU İL	TOKAT
NÜFUS (2017)	64.193
YÜZÖLÇÜMÜ	955 km ²
İL MERKEZİNE UZAKLIK	56 km
BELEDİYE SAYISI	6
KÖY SAYISI	87
BELEDİYE BAŞKANI	Özdilek ÖZCAN
KAYMAKAM	Selami KAPANKAYA

2. GİRİŞ

2.1. İlçe Tarihi

Tarihi geçmişi Hititler dönemine kadar giden Niksar, İç Anadolu'yu Karadeniz'e, İran'ı İstanbul'a bağlayan yolların kesiştiği noktada yer almaktadır. Şehre Roma İmparatoru Tiberius zamanında Neocaesarea adı verilmiştir. Türklerin Niksar'ı almasıyla birlikte, şehrin adına "iyi hisar" anlamındaki "Nik-hisar" adı verilmiş, daha sonra söylenişte kısaltarak, "Niksar" şeklini almıştır.

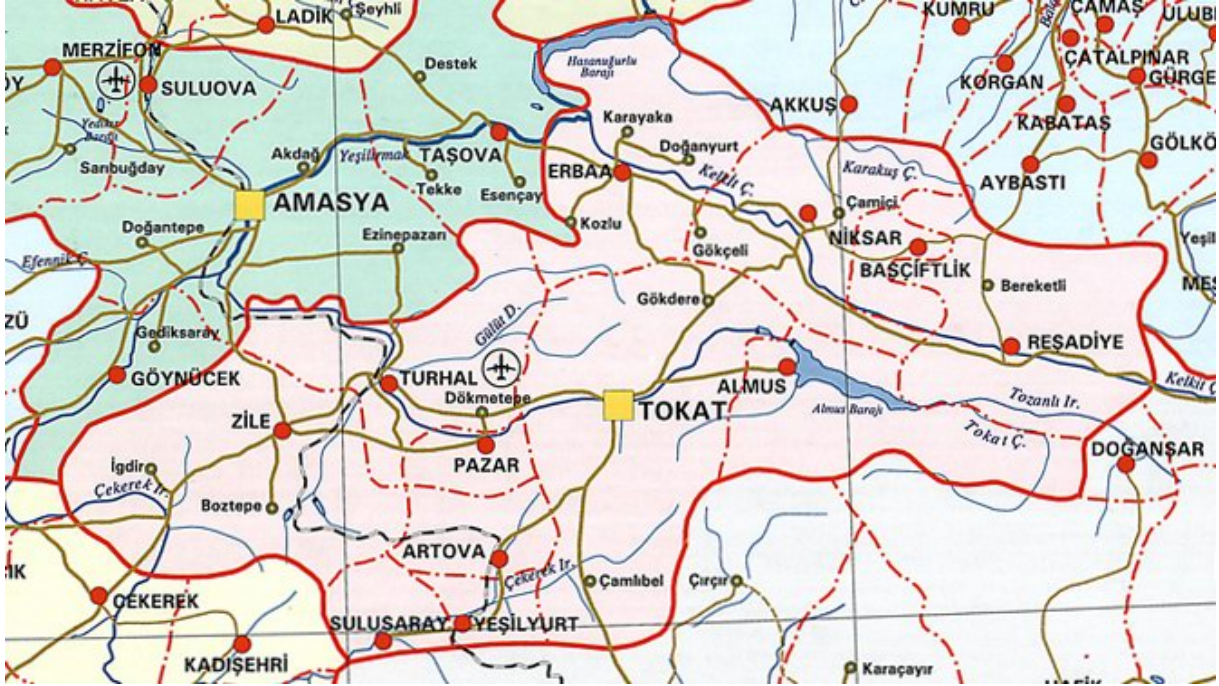
Niksar Malazgirt Savaşından önce Türklerle Bizanslılar arasında birkaç kez el değiştirmiştir. Melik Danişment Gümüştekin Ahmet Gazi Niksar'ı fethedince, burayı Danişmentli Devletinin başkenti yapmıştır. Niksar, Danişmentliler döneminde yapılan Yağıbasan Medresesi, Danişment Gazi Vakfı, Ulu Cami ve daha birçok eser ile bir ilim ve kültür merkezi haline gelmiştir. Anadolu'da siyasî birliği sağlamak isteyen Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan, Sivas, Tokat, Niksar ve diğer Danişment illerini 1175 yılında fethetmiştir. Böylece Niksar'da Selçuklu dönemi başlamıştır. İlhanlılar, bir süre sonra Anadolu'yu doğrudan kendilerine bağlayarak genel valilerle yönetmeye başlamıştır. Niksar, 1336'da Moğol İlhanlı Devleti'nin yıkılması üzerine 1341'de Eretna Devleti'nin sonra da Tacettinoğulları Beyliği'nin egemenliğine girmiş ve bu beyliğin merkezi olmuştur. 1387'de Kadı Burhaneddin'in eline geçen kent, 1398'de Kadı Burhanettin'in ölümü ve halkın da isteği ile Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Niksar, 1840 yılında Sivas vilayetinin Tokat sancağına bağlı bir ilçe durumuna getirilmiş olup, 1861 yılında Kaymakamlık kimliği kazanmıştır.

2.2. Coğrafi Konum

Niksar, Canik Dağları'nın Kelkit Vadisine bakan güney eteklerinde; Çanakçı ve Maduru Dereleri ve etrafındaki tepeler üzerinde; doğu-batı doğrultusunda kurulmuştur. Niksar güneydoğuda Niksar, doğuda Reşadiye, güneyde Almus, güneybatıda Tokat merkez ilçe, kuzeybatıda Erbaa, kuzeyde ve kuzeydoğuda Ordu iline bağlı Akkuş, Korgan ve Aybastı

ilçeleri ile komşudur. Niksar'da Karadeniz İklimi ile İç Anadolu karasal iklimi arasında bir geçiş iklimi görülür.

Tektonik açıdan Türkiye'nin en aktif fay hatlarından Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde yer alması Niksar şehrinde deprem riskini hep gündemde tutmuş, kent önemli depremler yaşamış ve birçok kez yıkılmıştır. Son iki bin yıl içerisinde Niksar şehri 14 önemli deprem yaşamıştır. 1498 tarihli depreme "Küçük Kıyamet" denilmiştir. 1939 Erzincan ve 1942 Erbaa-Niksar depremlerinin yol açtığı büyük yıkım ise hala yöre halkının hafızalarında.

3. SOSYAL YAPI

3.1. Nüfus

2017 yılı nüfus verilerine göre Niksar ilçesinin genel nüfusu 64.193'tür. Bu nüfusun 38.753'ü şehir merkezinde yaşarken, 25.440'ı köylerde yaşamaktadır. Nüfusun 31.789'u erkek, 32.404'ü kadınlardan oluşmaktadır. Son beş yıldaki nüfus artış hızı % 1,7 iken bir önceki yıla göre nüfus artış hızı ise % -0,6 olarak gerçekleşmiştir.

3.2. Eğitim

İlçede 68 okulda 495 adet derslik bulunmaktadır. 12.110 öğrenciye 774 öğretmen ile eğitim öğretim gerçekleştirilmektedir. Derslik başına ilkökul ve ortaokulda 23, genel ortaöğretimde 22 ve mesleki ve teknik okulda 32 öğrenci düşmektedir.

İlçede Gaziosmanpaşa Üniversitesine bağlı Niksar Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Niksar Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Niksar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu bulunmaktadır.

Niksar Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda çocuk bakımı ve gençlik hizmetleri bölümü, finans, bankacılık ve sigortacılık bölümü, hukuk bölümü, muhasebe ve vergi bölümü, otel,

lokanta ve ikram hizmetleri bölümü, pazarlama ve reklamcılık bölümü ile yönetim ve organizasyon bölümü bulunmaktadır.

Niksar Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda bilgisayar teknolojileri bölümü, elektrik ve enerji bölümü, elektronik ve otomasyon bölümü ile ormancılık bölümü bulunmaktadır.

Niksar Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulunda bankacılık ve finansman bölümü, gıda teknolojisi bölümü, halkla ilişkiler ve reklamcılık bölümü, insan kaynakları yönetimi bölümü ile restorasyon ve konservasyon bölümü bulunmaktadır.

3.3. Sağlık

İlçe merkezinde 125 yatak kapasiteli bir devlet hastanesi mevcuttur. İlçede Aile Hekimliği Uygulaması 9 Ağustos 2010 tarihinde başlamıştır. İlçede 1 toplum sağlığı merkezi, 7 aile sağlığı merkezi, 18 aile hekimliği birim sayısı, 10 köy sağlık evi ile 2 acil yardım istasyonu bulunmaktadır.

4. İKTİSADİ YAPI

Niksar ekonomisi geniş ölçüde tarıma dayalıdır. Ekonomisinin temelini de tarım ve orman ürünlerine dayalı sanayi kuruluşları teşkil etmektedir. İlçede yaklaşık 9500 adet tarım işletmesi bulunmaktadır.

Kelkit çayı yatağının ıslahı ve bataklıkların kurutulması sonucunda mikro-klima özelliği taşıyan verimli Niksar ovası oluşmuştur. Niksar ekosistemi değişken ve çeşitliliği olan bir yapıya sahiptir. Bu çeşitlilikten dolayı Niksar ekosisteminin genel kombinasyonu ile bazı ürünleri Türkiye genelinde ün yapmıştır. Özellikle de ceviz, gerek florası ve gerekse ekonomiye katkısı itibariyle büyük önem taşımaktadır. Ayrıca ceviz gibi bağcılık da önemli bir yere sahiptir. Salamuralık yaprağı, bölge piyasasında ün kazanmıştır.

Kelkit Çayı'nın sulamış olduğu Niksar Ovası tamamen sulu tarıma ayrılmıştır. İklim koşullarının elverişli olması durumunda turuncgiller dışında her türlü tarım ve sanayi ürünleri yetiştirilmektedir. Niksar ekonomisine şeker pancarı, tütün, patates, salçalık domates ve soğan gibi tarımsal ürünlerin de önemli miktarda katkıları vardır. Yine yöreye özel bir ürün olan mahlep, işlenerek tamamı yurtdışına pazarlanmakta ve ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ayrıca çeltik ve son yıllarda da kanola yetiştiriciliği ürün deseni içerisinde yer almaya başlamıştır.

4.1. Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık:

Niksar İlçesinde 2016 yılında toplam tarım alanı 351.748 da (125.889 da sulu alan, 225.859 da kuru alan), orman alanı 450.390 da, çayır mera alanı 69.000 da ve tarım dışı alan 46.862 da olmak üzere 2016 yılı tarımsal ve tarım dışı arazi varlığı toplam 918.000 da'dır.

Mevcut tarım alanınının 272.142 da alanda 243.693 ton tarla ürünü (arpa, ayçiçeği, buğday, çavdar, fasulye, fiğ, haşhaş, korunga, mısır, nohut, patates, soğan, süpürge otu, şeker pancarı, tritikale, tütün, yeşil mercimek, yonca ve yulaf), 18.571 da alanda 65.849 ton sebze (bakla, balkabağı, barbunya, biber, domates, fasulye, havuç, hıyar, ıspanak, kabak, karpuz, kavun,

lahana, marul, maydanoz, patlıcan, pırasa, soğan ve turp) ve 12.705 da alanda 11.948 ton meyve (armut, ayva, badem, ceviz, çilek, dut, elma, erik, fındık, incir, kayısı, kestane, kıvılcık, kiraz, muşmula, nar, şeftali, üzüm ve vişne) üretilmiştir.

56.884 adet küçükbaş (koyun ve keçi) ve 30.948 adet büyükbaş (sığır ve manda) olmak üzere 2016 yılı toplam hayvan varlığı 87.832 adettir. 87.832 adet hayvandan 37.068'i sağılmakta olup, bu hayvanlardan toplam 27.251.677 kg süt alınmıştır.

İlçede kanatlı hayvan (tavuk, ördek, kaz ve hindi) üretimi de bulunmakta olup, 2016 yılında toplam 13.375 hayvandan 2.867.340 adet yumurta üretimi gerçekleştirilmiştir.

2016 yılında ilçede kayıtlı 30 işletme 67.250 kg bal üretimi gerçekleştirmiştir.

4.2. Sanayi

İlçede un, şeker, kireç, okul sırası, salamura yaprağı, yoğurt, kaşar, tekstil, hazır beton gibi ürünlerin üretimi ağırlıktadır.

Niksar Organize Sanayi Bölgesi, Gürçeşme Beldesinde 60 hektar büyüklüğünde kurulmuş olup 2007 yılında tamamlanmıştır. İlçe merkezine 18 km. mesafede ve ilçenin güney batısında, Erbaa – Reşadiye (E-80) karayolunun 200 m. içerisinde yer almaktadır. Bölgede 181.748 m² üzerine kurulu 26 adet sanayi parseli bulunmaktadır. Ayrıca, Niksar Küçük Sanayi Sitesi 1994 yılında faaliyete geçmiştir.

4.3. Turizm

Niksar ilçesi tarihi ve kültürel değerleri ve doğal güzellikleri ile ciddi bir turistik potansiyele sahip olup, ilçenin turistik değer taşıyan noktaları aşağıda verilmektedir.

Niksar Kalesi: Danişmend-name'deki bilgilere göre Oğuz Türkleri buraya gelmeden önce yapılmıştır. Şehir, başlangıçta bu kale içerisinde kurulmuş, nüfusun artmasıyla yerleşim kale dışına taşmıştır. Niksar Kalesi, 1076'da Danişmend Gazi tarafından fethedilmiştir. Bu kale Danişmendlilerin başkentinin merkezi olmuştur.

Arasta Çarşısı: Niksar Arasta Çarşısı Selçuklu ticaret hayatının güzel bir örneğidir. Niksar Kalesi surlarının hemen altına kurulmuştur.

Ulu Cami: Niksar Ulu Cami, 1145 yılında Danişmendli Beyliği'nin başında bulunan Nizameddin Yağıbasan tarafından ibadete açılmıştır. Nizameddin Yağıbasan bu camiyi Melik Ahmet Gazi hatırasına yaptırmıştır. Cami Evliya Çelebi'nin Seyehatnamesinde Melik Gazi Cami adıyla geçmektedir.

Çöreği Büyük Cami: Selçuklu Dönemi eserlerindedir. Niksar'da meydana gelen depremler bu tarihi caminin tamamının günümüze ulaşmasını engellemiştir. Caminin günümüze kadar ulaşan bölümü sadece ana kapı giriş portalıdır. Bu portal orijinal haliyle günümüze kadar ulaşabilmiştir. Çöreği Büyük Cami 13.yy'da İlhanlılar Döneminde inşaa edilmiştir.

Melik Ahmet Danişment Gazi Türbesi: Bu türbe şehir merkezinde Melik Gazi Mezarlığı içerisinde yer almaktadır. Niksar Fatih Danişmend Ahmet Gazi Herkumbet Kalesini şehit edilince, cenazesi Niksar'a getirilerek anılan yere defnedilmiştir.

Kırkızlar: Bu kümbetin yaptıranı ve inşa tarihi belli değildir. Ancak üslup özellikleri itibarıyla XII. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir. Kümbet Anadolu’da az bulunan tuğla işçiliğine sahiptir. İçte ve dışta sekizgen planlıdır. İki katlı olan yapının alt kısmında mummyalık yer alır.

Erzurumlu Emrah Türbesi: Aslen Erzurumlu olan Aşık Emrah, 1850 yılında Niksar’ a yerleşmiş, burada evlenerek hayatının sonuna kadar Niksar’ da yaşamıştır. Erzurumlu Âşık Emrah 1860 yılında Niksar’da ölmüştür. Karşıbağ Mahallesi’nde Tekke Bayırı denilen yerde Ahi Pehlivan’ın Türbesi yakınlarında mezarının bulunduğu tahmin edilen yerde Niksar Belediyesi tarafından türbe yapılmıştır.

Yağıbasan Medresesi: Anadolu’da mevcudiyeti bilinen en eski medresedir. Danişmendli Melik Nizameddin Yağıbasan (1142-1164) tarafından yaptırılmıştır. Niksar Kalesi surları içinde yer alan medresenin restorasyonu Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılmıştır.

5. ALT YAPI

İlçede deniz, hava ve demiryolu bulunmamaktadır. İlçenin en yakın havaalanı olan Tokat havaalanına uzaklığı yaklaşık 72 km’dir.

İl merkezi, Erbaa, Başçiftlik ve Reşadiye ilçelerine taşımacılık kooperatifleri ile hizmet verilmektedir. İlçe merkezi içinde de taşımacılık kooperatifleri vasıtasıyla taşımacılık yapılmakta olup, şehir içi ve şehirler arası ulaşımda herhangi bir sıkıntı bulunmamaktadır.

İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusun belediye nüfusuna oranı %99 olup içme ve kullanma suyu arıtma tesisi bulunmamaktadır. İlçede bulunan belediyelerde kanalizasyon şebekesi bulunmaktadır.

6. OKA FAALİYETLERİNDE İLÇENİN YERİ

2011 Yılı Mali Destek Programı kapsamında 1 firmanın 1.045.995,62 TL bütçeli projesine Ajans tarafından 732.196,94 TL maddi kaynak sağlanmıştır.

2010, 2011 ve 2016 Yılları Kamuya Yönelik Mali Destek Programları kapsamında Niksar Belediyesi, Niksar Kaymakamlığı ile Serenli Belediyesi tarafından uygulanan 2.386.476,14 TL bütçeli 7 yatırım ve fizibilite projesine Ajans tarafından 1.850.606,78 TL maddi kaynak sağlanmıştır.

7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

İlçede çözülmesi gereken en öncelikli sorunlar altyapı yetersizliği, işsizlik, gelir yetersizliği, göç ve eğitimidir. İlçenin mekânsal organizasyonu açısından en önemli ve öncelikli görülen alanlar dezavantajlı gruplara yönelik altyapı, binalar ve imar uygulamaları ile sosyal donatılardır. Kırsal kesimdeki en kilit sorunlar ise göç ve yaşlanma, tarımsal yapıdan kaynaklanan verimsizlik, sosyal olanakların yetersizliği ve yerel planlamanın yetersizliğidir.

8. KAYNAKÇA

Niksar Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2016

Niksar Kaymakamlığı, www.niksar.gov.tr

Niksar Belediyesi, www.niksar.bel.tr

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, <http://www.gop.edu.tr>

Tokat Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, www.tokatkulturturizm.gov.tr

TÜİK İstatistikleri, www.tuik.gov.tr

Tokat Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, <https://tokat.tarim.gov.tr/Link/2/Istatistikler>